

«ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ ΣΤΟΝ ΘΕΟ. ΕΙΜΑΙ ΑΘΕΟΣ!» (Αρχιμ. Αθανάσιος Αναστασίου, Προηγούμενος Ι. Μ. Μεγάλου Μετεώρου)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 5 Φεβρουαρίου, 2020

Όμιλία στην έκδήλωση για την εύλογία της βασιλόπιτας του Συλλόγου «Μετεώρων Λιθόπολις» (26.01.2020)

Καθημερινά, όλο και περισσότεροι άνθρωποι, ακόμη και στην πατρίδα μας με την μακραίωνη ορθόδοξη παράδοση, γίνονται άρνητές της πίστεως και του Θεού και δέν μετέχουν στην ζωή και τά μυστήρια της Έκκλησίας μας. Πολλοί νέοι μας, δυστυχώς και παιδιά (μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου), δηλώνουν άθεοι και άπιστοι και άρνούνται την ύπαρξη του Θεού, παρασυρμένοι από τον συρμό της εποχής και την διαρκή προβολή της άθεΐας από καθηγητές, δασκάλους, τον κοινωνικό περίγυρο, τά ΜΜΕ κ.λπ.

Η άθεΐα είναι ή τάση πού τείνει νά επικρατήσει στην εποχή μας. Προβάλλεται κατά κόρον ως δικαίωμα, ως διεκδίκηση, ως χειραφέτηση, ως άπελευθέρωση από προκαταλήψεις, ως άποδέσμευση από στεγανά. Προβάλλεται και έπιβάλλεται, μέ ποικίλα έπικοινωνιακά τεχνάσματα, ως κατάκτηση, ως πρόοδος, ως έκσυγχρονισμός και καθίσταται τελικά κυρίαρχη άποψη και ιδεολογία.

Ο μακαριστός **Γέροντας Μωυσής ό Αγιορείτης** σημείωνε ότι: «Από καιρό ό προοδευτισμός έχει ταυτιστεί μέ ένα σφοδρό άντιθεϊσμό, άντιεκκλησιασμό, άντιμοναχισμό και άντιχριστιανισμό. Επικρατούν έτσι οί ψυχίατροι, οί ψυχολόγοι, οί ψυχαναλυτές, ακόμη και οί μάγοι, οί μάντις, οί πνευματιστές, οί ώροσκόποι και μελλοντολόγοι». Έχει φτάσει μάλιστα σέ τέτοιο σημείο ή διαστροφή, ή άνισορροπία και ή άποστασία τών ήμερών μας, ώστε ή άπιστία και ή άντιθεΐα νά επαινούνται και νά προβάλλονται άπροκάλυπτα ως πρότυπο για όλους. Έχει φτάσει μία μικρή μειοψηφία νά ζητᾶ νά έπιβάλει τίς δικές της άπόψεις και έπιλογές στην συντριπτική πλειοψηφία τών πολιτών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οί δημόσιες αναφορές και ή όλη δραστηριότητα τών άθεϊστών και τών συλλόγων τους έπικεντρώνεται πρωτίστως στον πόλεμο συγκεκριμένα κατά της όρθοδόξου πίστεως και της όρθοδόξου Έκκλησίας, κατά της όρθοδόξου διαπαιδαγωγήσεως και ιδιαιτέρως της διδασκαλίας του μαθήματος τών θρησκευτικών στά σχολεία και όχι έναντίον άλλων θρησκευμάτων. Στόχος τους είναι ή άπορθοδοξοποίηση της Πατρίδος μας και του λαού μας. Δέν ενδιαφέρονται νά προασπίσουν τά δικαιώματα τών άθέων και τών άπίστων, αλλά έπιθυμούν και

ἐπιδιώκουν μέ ιδιαίτερο μένος καί λυσσαλέο μίσος, νά ἐξαλείψουν τήν ὀρθόδοξη πίστη, τήν πίστη καί τήν παράδοση τῶν πατέρων μας, τήν ρωμιούνη μας καί νά τήν ἐξοβελίσουν ἀπό τήν ζωή τῶν πιστῶν. Ἔχουμε, ἔτσι, τήν θεσμοθέτηση καί τήν ἐπιλογή ἀντιχριστιανικῶν καί ἀντεκκλησιαστικῶν πρακτικῶν, ὅπως εἶναι ὁ πολιτικός γάμος, ἡ πολιτική κηδεία, ὁ πολιτικός ὄρκος, ἡ καύση τῶν νεκρῶν καί ὁ θρυμματισμός τῶν ἀνθρωπίνων ὄστων σέ ἠλεκτρικό σπαστήρα καί τόσα ἄλλα.

Ὁ **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσογαίας κ. Νικόλαος** σκιαγραφεῖ μέ ἐνάργεια τήν ὅλη αὐτή κατάσταση. Γράφει σχετικά σέ μία ἐγκύκλιό του: «Ἐναντίον τῆς πίστεως ἔχει ἐπιστρατευθεῖ ἡ ἐπιστήμη, ἡ τεχνολογική παντοδυναμία, τὰ μέσα πληροφόρησης, οἱ μηχανισμοὶ ψηφιακοῦ ἐλέγχου τῶν λεπτομερειῶν τῆς ζωῆς μας, ἡ πολιτική, ἡ κατευθυνόμενη παιδεία, ὁ ὑλιστικὸς τρόπος ζωῆς κ.λπ. Ὁ φιλοσοφικὸς ὀρθολογισμὸς καί οἱ ἱστορικὲς καί ἀνθρωπολογικὲς ἐπιστῆμες ἐπιστρατεύονται στὸ νά γκρεμίσουν τήν πίστη στὸν Θεὸ καί νά κατασυκοφαντήσουν τὴν πορεία καί τὸν ρόλο τῆς Ἐκκλησίας καί γενικότερα τοῦ χριστιανισμοῦ στὸ παρελθὸν καί σήμερα.

Ὁ ὑπερτονισμὸς τῶν λεγομένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅσο καί ἂν φαίνεται ἐλκυστικὸς καί θεμελιωτικὸς μιᾶς νέας ἠθικῆς περὶ τοῦ ἀνθρώπου, καταργεῖ τὰ «δικαιώματα» τοῦ Θεοῦ καί περιθωριοποιεῖ τὴν χάρι Του. Ὁ ἀντιρατσισμὸς καί ἡ ἀνεκτικότητα, ἡ πολυπολιτισμικότητα καί ἡ πολυθρησκευτικότητα, ἐνῶ στὴν οὐσία τους περιέχουν κάτι τὸ βαθὺ χριστιανικό, ὅπως παρουσιάζονται καί ὅπως ὑποστηρίζονται, καίρια προσβάλλουν τὴν ἱερότητα τοῦ ἀνθρώπου καί οὐσιαστικὰ ἀλλοιώνουν τὸ πρόσωπο τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ πολυθρησκευτικὸτητα μεταμορφώνει τὴν πίστη στὸν Θεὸ σὲ κοινωνικὸ φαινόμενο. Ὅλα αὐτὰ ὀδηγοῦν σὲ μιὰ πρωτοφανῆ **σύγχυση**, σὲ ἀλλεπάλληλα ἀδιέξοδα, πλάνες, αἰρέσεις, παγκόσμια ἠθικὴ καί πνευματικὴ κατάρρευση, ἀνατροπὴ διαχρονικῶν ἠθικῶν σταθερῶν, πολυμέτρητη προσβολὴ τῆς ἀνθρώπινης ὄντολογίας. Ἐπὶ πλέον, ἀποδυναμώνουν τὴν πίστη, ὑποβαθμίζουν τὴν Ἐκκλησία, ἀποχριστιανοποιοῦν τὸν κόσμος, ἐξαφανίζουν τὸν Θεὸ καί κάνουν τὸν λόγο καί τὸ ὄνομά Του ἀρχικὰ μὲν μὴ ἀναγκαῖα, στὴ συνέχεια περιφρονητέα, ὕστερα μὴ ἐπιθυμητὰ καί τέλος μισητὰ καί ἀποδιοπομπαῖα. Ἔτσι θεμελιώνεται ὁ σύγχρονος ἀθεϊσμὸς καί ὀργανώνεται ὁ σύγχρονος διωγμὸς τῆς πίστεως καί τοῦ χριστιανισμοῦ».

Ἔνας ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ **Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης**, συνοψίζοντας πολὺ εὐστοχα καί ἀποκαλυπτικά τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς ἐποχῆς του (1829-1908) συνέχεια τῆς ὁποίας εἶναι ἡ δική μας, ἔλεγε ὅτι «**τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ αἰῶνα, πού διανύουμε, εἶναι αὐτολατρεία, αὐτονομία, ὑλισμὸς καί πνευματικὸς σκεπτικισμὸς, δηλαδή στὴν οὐσία ἀθεΐα**». Μέ αὐτὴ τὴν τόσο οὐσιαστικὴ παρατήρησή του, ὁ ἅγιος μᾶς παραθέτει ταυτόχρονα μέ σαφῆ καί περιεκτικὸ τρόπο τὰ κύρια γνωρίσματα, καθὼς καί τὰ βαθύτερα αἷτια τῆς ἀθεΐας, ἡ ὁποία οὔτε μοντέρνα καί σύγχρονη εἶναι ὡς ἰδέα οὔτε τεκμηριώνεται ἐπιστημονικά, ὅπως παραπλανητικὰ ἰσχυρίζονται οἱ ὀπαδοὶ τῆς.

Ἡ ἀθεΐα εἰσηλθε στήν σκέψη καί τήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν στιγμή ἀκόμη τῆς πρώτης παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ αὐτονομημένη ἰσοθεΐα πού ἐπεδίωξαν οἱ πρωτόπλαστοι, παρακινημένοι ἀπό τόν διάβολο, ἦταν ἡ πρώτη ἄρνηση, ἡ πρώτη ἀπόρριψη τοῦ Θεοῦ ἀπό τόν ἄνθρωπο. «Καί ἔσεσθε ὡς θεοί», τούς ψιθύρισε ὁ διάβολος καί τούς ἔβαλε τόν λογισμό τῆς αὐτοθεοποίησης, τῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἑαυτοῦ τους στήν θέση τοῦ Θεοῦ, ἀντί γιά τόν Θεό καί χωρίς τόν Θεό. **«Οἱ ἄνθρωποι σήμερα, ἔκαναν τόν ἑαυτό τους θεό, γι' αὐτό καί κατέληξαν νά εἶναι ἄθεοι»**, ἔλεγε πολύ εὐστοχα καί χαριτωμένα ὁ Ἅγιος Παΐσιος.

Φιλοσοφικός ἀθεϊσμός

Στόν χῶρο τῆς ἀθεϊστικῆς φιλοσοφίας, στό δεύτερο μισό τοῦ 19ου αἰώνα, πρωτοπόρος εἶναι ὁ Γερμανός Φιλόσοφος Φρειδερίκος (Nietzsche) Νίτσε (1844-1900), ὁ ὁποῖος διακήρυξε τόν «θάνατο τοῦ θεοῦ». Γιά τόν Νίτσε ὁ θάνατος τοῦ Θεοῦ ταυτίζεται μέ τήν ἀνατροπή καί τήν κατάργηση ὅλων τῶν ἀξιῶν, τῶν ἰδεῶν καί τῶν ἰδανικῶν. Μοναδική καί ὑψιστή ἀξία γιά τό Nietzsche καθίσταται ὁ γνωστός «ὑπεράνθρωπος». Γράφει χαρακτηριστικά: «Ποῦ εἶναι ὁ Θεός; Θά σᾶς τό πῶ ἐγώ. Τόν σκοτώσαμε. Ἐμεῖς ὅλοι εἴμαστε οἱ φονιάδες του... ὁ Θεός εἶναι νεκρός... ὁ Θεός θά μείνει νεκρός. Τί ἄλλο εἶναι οἱ ἐκκλησίες παρά οἱ τάφοι καί τά μνήματα τοῦ Θεοῦ;».

Μισό αἰῶνα ἀργότερα ὁ Ζάν Πόλ Σάρτρ (19.05.1980) θά διακηρύξει μέ ἀπόλυτο καί δογματικό τρόπο ὅτι γιά νά ὑπάρξει ἐλεύθερος καί γνήσιος ὁ ἄνθρωπος θά πρέπει νά μὴν ὑπάρχει ὁ Θεός. Στό ἔργο του μέ τίτλο «Ὁ διάβολος καί ὁ θεός», ὁ κεντρικός ἥρωας, μετὰ ἀπό μιά ἐναγώνια ἀναζήτηση τῆς εὐτυχίας κοντά στό διάβολο καί κοντά στό Θεό παρουσιάζεται νά συμπεραίνει: «Ἐγώ ὑπάρχω... μόνος ἐγώ. Ἰκέτευα ὅλον αὐτό τόν καιρό γιά ἓνα σημεῖο, ἀλλά δέν πῆρα καμία ἀπάντηση. Ὁ Οὐρανός ἀγνοεῖ ἀκόμα καί τό ὄνομά μου. Διερωτόμουνα κάθε στιγμή τί μποροῦσα νά εἶμαι ἐγώ στά μάτια τοῦ Θεοῦ. Τώρα τό ξέρω: Τίποτε. Ὁ Θεός δέν μέ βλέπει. Ὁ Θεός δέν μέ ἀκούει. Ὁ Θεός δέν μέ ξέρει. Βλέπεις αὐτό τό κενό πάνω ἀπό τά κεφάλια μας; εἶναι ὁ Θεός. Αὐτό τό φάγωμα στήν πόρτα; εἶναι ὁ Θεός. Αὐτή τήν τρύπα στή γῆ; εἶναι ὁ Θεός. Ἡ σιωπή, εἶναι ὁ Θεός. Ἡ ἀπουσία, εἶναι ὁ Θεός. Ἡ μοναξιά τῶν ἀνθρώπων, αὐτό εἶναι Θεός. Ὅλον αὐτό τόν καιρό δέν ὑπῆρχα παρά ἐγώ. Ἐγώ ἀποφάσισα τό κακό. Ἐγώ μόνος μου βρῆκα τό καλό. Ἐγώ ἀμάρτησα. Ἐγώ ἔκανα τίς καλοσύνες πού ἔκανα. Ἐγώ σήμερα κατηγορῶ τόν ἑαυτό μου καί ἐγώ μόνος μου μπορῶ νά τόν συγχωρήσω. Ἐγώ ὁ ἄνθρωπος. Ἄν ὁ Θεός ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος εἶναι μηδέν. Ἀλλά δέν ὑπάρχει Θεός. Χαρά. Δάκρυα χαρᾶς. Ἀλληλουία. Δέν ὑπάρχει Θεός». Τά συμπεράσματα δικά σας!

Ἐπιστημονικός ἀθεϊσμός

Ἡ τεράστια ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας, πού κορυφώνεται μετὰ τόν 20ό αἰῶνα, προκάλεσε τόν λεγόμενο «ἐπιστημονικό ἀθεϊσμό». Μία σειρά ἀπό

έπιστημονικές θεωρίες αναπτύχθηκαν και με απόλυτο τρόπο αποφάνθηκαν ότι δέν υπάρχει Θεός και ότι τά πάντα δημιουργήθηκαν τυχαία.

«Οί θεωρίες περί τυχειότητας στη γένεση του υλικού κόσμου», σημειώνει και πάλι ο Άγιος Μεσογαίας, «επιδιώκουν να εξαφανίσουν κάθε ιδέα δημιουργικής επέμβασως στην αρχή του σύμπαντος, άρα να μηδενίσουν την θεϊκή παρουσία και ανάγκη. Τύχη είναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στη διάλεκτο τῆς ἀθείας! Οί βιαστικές εξαγγελίες περί κατασκευῆς συνθετικοῦ γονιδιώματος και τεχνητῆς ζωῆς ἢ κλωνοποίησης τοῦ ἀνθρώπου ἢ βιοτεχνολογικῶν θαυμάτων (DNA editing) ἢ στην Φυσική περί τῆς δῆθεν “θεωρίας τῶν πάντων” ἀποσκοποῦν στο να ἀντικαταστήσουν τὸν Θεὸ μὲ τὸν ἄνθρωπο και ἔτσι να κλείσουν τὸν δρόμο και τὴν προοπτική τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου και τῆς κοινωνίας του μὲ τὸν Θεό. Ἡ τύχη ὡς ἐρμηνευτικὸ ἐπινόημα και ὁ ἄνθρωπος ὡς ἡ κεντρική παρουσία στὸν κόσμο εξαφανίζουν τὸν Θεὸ και ὡς πρόσωπο και ὡς ἔννοια» .

Όλα αὐτά, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, συνιστοῦν στὴν οὐσία ἀντιστροφή τῆς δημιουργικῆς και γνωστικῆς ἱκανότητας, πού χάρισε στὸν ἄνθρωπο ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος «ἔδωκεν ἐπιστήμη τοῖς ἀνθρώποις ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ». **Ὁ ἴδιος ὁ Θεός, δηλαδή, ἔδωσε στους ἀνθρώπους τὴν ἐπιστήμη, ὡστε νά δοξάζεται με τά θαυμαστά αὐτοῦ ἔργα, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος ἀντιστρέφοντας και διαστρέφοντας τὴν ἱκανότητα αὐτῆ στρέφει τὴν ἐπιστήμη ἐνάντια στὸν Θεό.**

Σχολιάζει σχετικά ὁ Ἱερός Χρυσόστομος:

«Δέν υπάρχει τό θεμέλιο και πῶς στέκεται ἡ οἰκοδομή; Δέν υπάρχει ὁ ναυπηγός και πῶς συναρμολογήθηκε τό πλοῖο; Δέν υπάρχει ὁ οἰκοδόμος και πῶς ἔγινε τό σπίτι; Δέν υπάρχει ὁ Δημιουργός και πῶς ἡ καλλονή τῶν κτισμάτων μαρτυρεῖ Τόν κτίστη; Ἄν δέν υπάρχει Θεός, τί δουλειά ἔχεις μέσα στά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ; Στό σπίτι τοῦ Θεοῦ μένεις και ἀρνεῖσαι τόν Νοικοκύρη τοῦ σπιτιοῦ; Ἡ δῶσε τό ἐνοίκιο, δηλαδή τὴν εὐχαριστία σου ἢ ἔβγα ἀπό τό σπίτι, γιατί καπνίζεις τό σπίτι με τό χνώτο τῆς βλασφημίας σου... Δέν υπάρχει πῶς ἀνόητος ἄνθρωπος ἀπό ἐκεῖνον, πού ἰσχυρίζεται ὅτι ὅλη ἡ δημιουργία ἔγινε χωρίς τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ».

Ὁ γνωστός Σοβιετικός ἀστροναύτης Γκαγκάριν, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πού πάτησε στὴ σελήνη, ὅταν γύρισε ἀπό τό διάστημα, δέν ἔπαυε νά δηλώνει περιφρονητικά ὅτι «Θεός δέν υπάρχει. Πουθενά δέν τὸν συνάντησα...». Σέ μία δεξίωση πού εἶχε γίνεϊ πρόσ τιμὴν του, συνάντησε τὸν Ρῶσο Πατριάρχη Ἀλέξιο, ὁ ὁποῖος τὸν ρώτησε:

«Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι δέν εἶδες τὸν Θεὸ στὸν οὐρανό;

Ναί, εἶναι ἀλήθεια, τοῦ εἶπε ὁ Γκαγκάριν. Τόσες μέρες στό διάστημα πουθενά δέν τὸν συνάντησα...

Τόν γνωρίζεις; ρώτησε μέ χιοῦμορ ὁ Πατριάρχης.

Τί θέλετε νά πείτε; ἀπάντησε ξαφνιασμένος ὁ κοσμοναύτης.

Θέλω νά εἰπῶ, συνέχισε ὁ Πατριάρχης, πῶς εἶναι δυνατόν νά λές γιά κάποιον ὅτι δέν τόν συνάντησες, ἐάν ποτέ σου δέν τόν ἔχεις γνωρίσει. Πῶς φαντάσθηκες ὅτι θά ἔβλεπες ἔτσι τόν Θεό;

Δέν ξέρω, εἶπε μέ ἀμηχανία ὁ Γκαγκάριν. Πραγματικά δέν ξέρω μέ ποιόν τρόπο θά ἔπρεπε νά τόν γνωρίσω.

Ἔλα τότε νά σέ μάθω, καί ὅταν ξαναπᾶς θά τόν δεῖς. Νά εἶσαι βέβαιος ὅτι θά τόν δεῖς, τοῦ εἶπε μέ νόημα ὁ Ρῶσος Πατριάρχης. Γιατί ὁ Θεός δέν εἶναι ὁρατός οὔτε μέ τηλεσκόπια, οὔτε μέ διαστημόπλοια... ».

Ὁ ἄνθρωπος, δηλαδή, ἀναζητᾷ τόν Θεό καί προσπαθεῖ νά Τόν ἀνακαλύψει μέ λάθος τρόπο, χρησιμοποιώντας λαυθασμένα μέσα. Καταλήγει, ἔτσι, σέ ἀδιέξοδα καί ὀδηγεῖται στήν ἄρνηση τοῦ Θεοῦ, στήν ἀθεΐα καί τήν ἀντιθεΐα. Οἱ Πατέρες, ὅμως, τῆς Ἐκκλησίας μας, κυρίως ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής (580-662), μᾶς διδάσκουν ὅτι στόν ἄνθρωπο ὑπάρχουν δύο γνωστικά κέντρα, δύο τρόποι, δηλαδή, γιά νά καταλαβαίνει ὁ ἄνθρωπος τά πράγματα, τήν κτιστή φυσική δημιουργία, δηλαδή, ἀλλά καί τόν ἴδιο τόν Θεό. Τό ἕνα κέντρο εἶναι ὁ νοῦς, πού ἐνεργεῖται, ἔχει, δηλαδή, **τήν ἔδρα του στήν καρδιά, στήν πνευματική καρδιά, πού εἶναι τό κέντρο τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Τό ἄλλο κέντρο εἶναι ὁ λόγος, ἡ **λογική**, πού δρᾷ καί **ἐνεργεῖ διά τοῦ ἐγκεφάλου**. Αὐτά τά δύο γνωστικά κέντρα ἀποκαλοῦνται, ἐπίσης, ἀπό τούς Πατέρες πνευματική γνώση (ὁ νοῦς) καί φυσική γνώση (ὁ λόγος, ἡ λογική).**

Ὁ νοῦς καί ἡ λογική εἶναι οἱ δύο γνωστικές δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Ὁ νοῦς εἶναι τό κέντρο τῆς ψυχῆς καί γι' αὐτό οἱ Πατέρες τόν ἀποκαλοῦν «τό ἡγεμονικόν τῆς ψυχῆς» ἢ τόν ὀφθαλμό τῆς ψυχῆς. Ὁ νοῦς εἶναι ἡ θεωρητική ἐνέργεια τῆς ψυχῆς. Μέ τόν νοῦ ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τόν Θεό, ἀποκτᾷ τήν ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ, ἀποκτᾷ, δηλαδή, τήν πνευματική γνώση. Ὁ λόγος (ἡ λογική) εἶναι ἡ πρακτική ἐνέργεια τῆς ψυχῆς. Μέ τόν λόγο (τήν λογική) ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τήν φύση καί τήν κτιστή δημιουργία. Μέ τήν λογική, δηλαδή, δέν μπορούμε νά γνωρίσουμε τόν Θεό, πού εἶναι ὑπέρλογος. Ἡ λογική μᾶς ὀδηγεῖ στήν ἀνάγκη τῆς πίστεως στόν Θεό. Ἡ ἀληθινή, ὅμως, γνώση τοῦ Θεοῦ γίνεται μέ τόν νοῦ, μέ τήν καρδιά καί ὄχι μέ τήν λογική.

Ἔλεγε ὁ Καθηγητής Γεώργιος Γαλίτης, ὅτι «οὔδείς ἄνθρωπος ἐπείσθη ποτέ νά πιστέψῃ στό Θεό ἀπό λογικό ἐπιχείρημα. Οὔδείς. Ὁ Θεός καί τά τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή εἶναι ἄκτιστα καί ὄχι κτιστά, ὑπέρλογα καί ὑπερνοητά ὑπόκεινται σέ ἕνα ἄλλο γνωστικό κέντρο, τόν νοῦ δηλαδή καί τήν καρδιά, ὅπου μέ τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαμβάνουν τήν πνευματική γνώση καί ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ».

Ἡ λογική, βεβαίως, εἶναι μεγάλη δωρεά τοῦ Θεοῦ καί κορυφαῖο ὄντολογικό γνώρισμα

του ανθρώπου, πού οὐδόλως τό ἀπαξιώνει ὁ Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά τό ἐμπλουτίζει μέ τήν ἄκτιστη χάρη Του καί τό θέτει στήν διακονία τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Παιρτοῦμαι ἀπό τήν λογική μου δέν σημαίνει ὅτι γίνομαι παράλογος. **Ἡ πίστη δέν εἶναι παράλογη, ἀλλά ὑπέρλογη. Δέν κατανοεῖται, ἀλλά βιώνεται. Πίστη δέν σημαίνει κατανόηση, ἀλλά ἐμπιστοσύνη. Δέν ἀντιβαίνει στόν ὀρθό λόγο, ἀλλά τόν ὑπερβαίνει, τόν ξεπερνᾷ.** Τό ὑπέρλογο μέσα στήν Ὁρθοδοξία δέν εἶναι ἡ κατάργηση τῆς λογικῆς, ἀλλά ἡ μετακένωσή της καί ἡ ἀνύψωσή της στήν ἀποδοχή τῶν ἐμπειριῶν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. **Τό ὑπέρλογο εἶναι ἡ ἀπόλυτη διάθεση τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἡ αὐτοεγκατάλειψή μας στό θέλημα καί στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ.** Τό λογικό εἶναι τό «στένεμα» τοῦ Θεοῦ καί ἡ σμίκρυνσή Του στίς προσωπικές μας ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις, στό ἐγώϊστικό θέλημά μας. **Τό ὑπέρλογο εἶναι νά ἀφήνω στόν Θεό ἀνοιχτό τόν δρόμο τῆς καρδιάς μου γιά νά ῥθει καί νά ἀποκαλυφθεῖ καί νά ἐνεργήσει μέσα μου μέ τόν δικό Του τρόπο, πού δέν εἶναι οὔτε λογικός, οὔτε ἄλογος, οὔτε παράλογος, ἀλλά εἶναι ὑπέρλογος, εἶναι ἡ αἰώνια Ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ πηγή καί ἡ ὁδός τῆς σωτηρίας μας.**

Ἐλεγε εὐφυέστατα καί παραστατικά ὁ Ἅγιος Παΐσιος ὅτι ἡ λογική εἶναι ὁ ἐπεξεργαστής, ὁ ἐκτυπωτής, τό διαβιβαστικό ὄργανο τοῦ νοῦ. Κατά ἀναλογία, ὁ σκληρός δίσκος ἀντιστοιχεῖ, κατά κάποιον τρόπο, πρὸς τόν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ἀποτυπώνεται τό κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἐμπλουτιστεῖ ὁ νοῦς μέ τήν ἄκτιστη θεία χάρη, ἔχει τήν δυνατότητα ὁ ἀνθρώπος νά βλέπει τήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Συγχρόνως, ὅμως, ἐμπλουτίζεται (λαμπικάρεται) ὡς πρὸς τίς δυνατότητές της καί ἡ λογική τοῦ ἀνθρώπου, χωρίς νά ὑπερβαίνει σέ καμμία περίπτωση τόν νοῦ του. Ὁ νοῦς εἶναι ὁ μόνος πού μπορεῖ νά βλέπει τήν ἄκτιστη δόξα τοῦ Θεοῦ καί νά κοινωνεῖ ἄμεσα καί προσωπικά μέ τόν ἴδιο τόν Θεό. Αὐτό, βεβαίως, γίνεται, ὅταν ὁ ἀνθρώπος κρατᾷ καθαρό τόν νοῦ καί τήν καρδιά του. **Ὅταν, ὅμως, ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σκοτισμένος καί ἀκάθαρτος ἀπό τά πάθη καί τίς ἀμαρτίες, τότε ταυτίζεται μέ τήν λογική καί ἔτσι δέν μπορεῖ νά δεῖ καί νά γνωρίσει τόν Θεό. Μόνο ὁ κεκαθαρμένος ἀπό τήν ἀμαρτία νοῦς, ἡ καθαρὴ ἀπό τά πάθη καρδιά, μπορεῖ νά γνωρίσει καί νά ἔχει ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ.**

Θά θέλαμε στό σημεῖο αὐτό νά τονίσουμε ἰδιαίτερος τήν ἀξία καί τήν **σπουδαιότητα τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως**, πού φθονεῖ ὅσο τίποτε ἄλλο ὁ διάβολος καί μέ τόση πολλή λύσσα τό πολεμᾷ, καί στό ὅποιο πολλοί χριστιανοί μας δυσκολεύονται νά προσέλθουν. Ἡ ἐξομολόγηση εἶναι, ἂν μπορούσαμε νά κάνουμε τόν παραλληλισμό, ὅ,τι εἶναι τό delete (ντιλίτ=διαγραφή) ἢ μάλλον καλύτερα τό format (φορμάτ=ἐκκαθάριση) γιά τόν σκληρό δίσκο τοῦ ὑπολογιστή, πού διαγράφει ὅλα τά δεδομένα, τά ὁποῖα δέν μπορεῖ πλέον νά ἀνακτήσει πάλι ὁ ὑπολογιστής. Κατά ἀνάλογο τρόπο, ἡ ἐξομολόγηση διαγράφει καί ἐξαφανίζει παντελῶς, ἀπαλείφει, δηλαδή, ὄντολογικά, κάθε ἀμαρτία ἀπό τόν νοῦ, ἀπό τήν μνήμη καί ἀπό τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ὅποιες κι ἂν εἶναι αὐτές οἱ ἀμαρτίες καί ὅσο

μεγάλες και πολλές και ἄν εἶναι, μετά τήν ἐξομολόγησιν, δέν θά μᾶς ξαναενοχλήσουν ποτέ σέ ὅλη μας τήν ζωή και δέν θά τίς ξαναβροῦμε μπροστά μας οὔτε στήν ἄλλη ζωή, στό κριτήριον τοῦ Θεοῦ. Σᾶς διαβεβαιώνω μέ ἀπόλυτη σιγουριά και ὡς πνευματικός και ὡς ἐξομολογούμενος ὅτι **εἶναι πράγματι σωτήριο τό μυστήριο τῆς ἱεράς ἐξομολογήσεως. Συγχωρεῖ, ἀναπαύει, γαληνεύει και ἀναπτερώνει τήν ψυχή τοῦ πιστοῦ, θεραπεύει τόν νοῦ και τήν καρδιά.** [Καρδιακή και ἀδελφική παράκλησις: μήν ἀμελοῦμε τήν συμμετοχή μας στό σωστικό αὐτό μυστήριο].

Τό κύριον μέλημά μας, λοιπόν, θά πρέπει νά εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ και τῆς καρδιάς, πού γίνεται μέ τήν ἐφαρμογή τῆς θεραπευτικῆς ἀγωγῆς πού μᾶς προσφέρει ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία. Ἡ θεραπευτική αὐτή ἀγωγή, πού συστήνει ἡ Ἐκκλησία, περιλαμβάνει, σύμφωνα μέ τούς Ἁγίους Πατέρες, τρία στάδια: τό πρῶτον εἶναι ἡ κάθαρσις τῆς καρδιάς ἀπό τά πάθη, τό δεύτερον ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα και τό τρίτον ἡ θέωσις, ὁ δοξασμός, νά δοῦμε, δηλαδή, τήν Δόξα τοῦ Θεοῦ ὡς Ἄκτιστο Φῶς.

Γι' αὐτό και ἔλεγε χαρακτηριστικά ὁ μακαριστός παπαΓιώργης ὁ Μεταλληνός ὁ μέγας αὐτός δάσκαλος ὅτι ὁ χριστιανισμός δέν εἶναι θρησκεία, ἀλλά ἀπεναντίας εἶναι ἡ «θεραπεία ἀπό τήν ἀρρώστια τῆς θρησκείας», και πώς «ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἕνα ἀνοικτό νοσοκομεῖον μέσα στήν ἱστορία (“ἰατρεῖον πνευματικόν” κατά τόν Ἱ. Χρυσόστομον), πού προσφέρει τήν θεραπεία τῆς καρδιάς (κάθαρσις), γιά νά προχωρήσει κανεῖς στόν “φωτισμό” ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα και τελικά νά φθάσει στή “θέωσις”, τόν μοναδικό προορισμό τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ χριστιανισμός, λοιπόν, δέν εἶναι θρησκεία, δέν εἶναι φιλοσοφικό σύστημα, δέν εἶναι ἀξιακό σύστημα, δέν εἶναι κοινωνικό σύστημα· δέν εἶναι μιά σειρά ἀπό ἐντολές και ἀπό κανόνες, πού ἡ τήρησή τους θά μᾶς ἐξασφαλίσαι μιά θέσις στόν Παράδεισον. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἕνα σύνολον ἐναρέτων και ἠθικῶν ἀνθρώπων, πού ἐπιτελοῦν καλές πράξεις, ὥστε νά ἀνταμειφθοῦν γιά αὐτές στήν ἄλλη ζωή. Ὁ χριστιανισμός εἶναι ἀποκάλυψις, εἶναι ἡ ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ φανέρωσις τοῦ Θεοῦ στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας και στήν ζωή τῶν πιστῶν. Ὁ Θεός δέν ἀνακαλύπτεται, ἀλλά ἀποκαλύπτεται και ὄχι μόνο στήν ἄλλη ζωή, ἀλλά και τώρα, σέ αὐτή τήν ζωή στούς ἀνθρώπους, πού ἔχουν καθαρή, ἀπλή και ταπεινή καρδιά.

Ἡ ἀποκάλυψις αὐτή τοῦ Θεοῦ στόν νοῦ και τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ πνευματική γνώσις, πού δέν κατέχεται μόνον ἀπό τούς εὐφυεῖς, ἀπό τούς μορφωμένους, ἀπό τούς ἐπιστήμονες. Δέν ἀπαιτεῖ σύνθετη σκέψις, πολύπλοκες ἀναλύσεις και συλλογισμούς. Ἡ πνευματική γνώσις εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ, πού προσφέρεται σέ ὅλους, μορφωμένους και ἀγραμμάτους, γνωστικούς και ἀδαεῖς, ἔξυπνους και ἀπλοϊκοῦς. Μέ τό Μυστήριο τοῦ Ἁγίου

Χρίσματος, άλλωστε, λάβαμε όλοι μας τις ίδιες άκριβώς δωρεές, τά ίδια χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, κανείς λιγότερα και κανείς περισσότερα. Τά χαρίσματα αυτά στίς καθαρές, ταπεινές και άπλές ψυχές είναι ένεργά και έλκύουν πλουσιότερη τήν χάρη του Θεού και οδηγούν σέ μεγαλύτερο βαθμό έμπειρίας και γνώσεως του Θεού και τής άκτίστου δόξης Του.

Χριστιανικός άθεϊσμός

Δυστυχώς, όμως, ή λογικοκρατία, ό όρθολογισμός, ή αυτάρκεια, ή αυτοπεποίθηση, ή φιλαυτία, ή ύπερηφανεία και ή έμπιστοσύνη στήν άτομική μας λογική έχει έπηρεάσει όχι μόνο τούς άθέους, αλλά και τούς ίδιους τούς χριστιανούς. Διαπιστώνουμε, έτσι, ότι υπάρχουν όρθόδοξοι χριστιανοί πού δέχονται ως Θεό μία άπρόσωπη άνώτερη δύναμη και μόνο, και δέν αναγνωρίζουν στό πρόσωπο του Ίησου Χριστού τό Θεανδρικό Πρόσωπο του Υιού και Λόγου του Θεού (τέλειος Θεός και τέλειος Άνθρωπος). Αποδέχονται τόν Χριστό μόνο ως στοχαστή ή κοινωνικό μεταρρυθμιστή ή φιλόσοφο και δέν εφαρμόζουν τό Ευαγγέλιο, τόν Λόγο του Θεού στήν ζωή τους. Δέν αποδέχονται τά δόγματα τής όρθοδόξου πίστεώς μας, δέν τηρούν τίς έντολές του Θεού, άμφιβάλλουν ή και δέν πιστεύουν στήν άθανασία τής ψυχής, στήν ύπαρξη τής άλλης ζωής, στήν άνάσταση των νεκρών, στήν ύπαρξη παραδείσου και κολάσεως. Άρνούνται τήν ύπαρξη του διαβόλου, του προαιώνιου αυτού έχθρου μας. Άγνοούν ότι ό διάβολος είναι πρόσωπο, μέ νοϋ και μέ θέληση, και ότι αυτός άποτελεί τήν αίτία και τήν πηγή του κακού, δεχόμενοι γενικά και άόριστα τήν ύπαρξη μόνον «δυνάμεων του κακού». Άμφισβητούν τά μυστήρια τής Έκκλησίας μας, άρνούνται τήν Άνάσταση του Χριστού μας, τό Θαϋμα των θαυμάτων, γιατί δέν μπορούν νά τά συλλάβουν μέ τήν λογική και τό μυαλό τους κ.λπ. **Μένουν στίς άτελείς και άπλοϊκές θρησκευτικές γνώσεις τής οικογένειας, του δημοτικού Σχολείου ή του Γυμνασίου και μετά αυτοσχεδιάζουν, κατά τό δοκού, σκοτίζοντας έτσι και τό μυαλό τους, τό νοϋ και τήν καρδιά τους, δημιουργώντας μία δική τους άτομική πίστη και άτομική θρησκευτικότητα.** Μέ τόν τρόπο αυτό, όχι μόνον δέν έλκύουν τήν άκτιστη χάρη του Θεού, αλλά δέν έπιτρέπουν νά ένεργήσουν μέσα τους και τά χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, πού έλαβαν δωρεάν μέ τό Μυστήριο του Αγίου Χρίσματος και κατά συνέπεια δέν μπορούν νά άποκτήσουν τήν γνώση του Θεού.

Συνέπειες τής άθείας

Αυτή ή έπιλεκτική πίστη δέν είναι παρά μία άλλη μορφή άθείας· δέν είναι παρά ή άπόρριψη και ό έξοβελισμός του Θεού από τήν ζωή μας, από τήν κοινωνία μας, από τόν κόσμο μας. Αυτή ή ιδιότυπη άθεία οδηγεί στήν ήθική κατάπτωση και παρακμή. «*Άν δέν ύπάρχει Θεός, όλα έπιτρέπονται*», έλεγε ό Ντοστογιέφσκυ. Και ό Πασκάλ όμολογοϋσε μέ άπόλυτη σαφήνεια και ειλικρίνεια: «*Μας λείπει ή καθαρότητα τής καρδιάς. Τά πάθη μας μάς οδηγούν στήν άθεία μας*».

Ό μεγάλος άγιος και θεολόγος τής έποχής μας, ό **Άγιος Ίουστίνος Πόποβιτς**,

τόνιζε ότι η αιτία της άρνήσεως του Θεού είναι τά πάθη και οι αμαρτίες του ανθρώπου. Έλεγε χαρακτηριστικά:

«Οί αμαρτίες μᾶς ἔκαναν ἐχθρούς τοῦ Θεοῦ καί ἐξοργισθήκαμε ἐνάντια στόν Θεό. Ἡ ἀμαρτία εἶναι ἐχθρότητα πρὸς τόν Θεό. Καί ἀκόμα: ἡ ἀμαρτία εἶναι μῖσος πρὸς τόν Θεό. Συρόμενοι ἀπό τή φιλαμαρτία, οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τίς ἡδονές τῶν ἀμαρτιῶν τους καί μισοῦν τόν Θεό καί τίς ἱερότητές του. Ὅποιος ἀγαπᾷ τήν ἀμαρτία, δέν μπορεῖ ταυτόχρονα νά ἀγαπᾷ τόν Θεό, ἐπειδή ἡ ἀμαρτία ὡς πρὸς τήν φύση της εἶναι ἀντιθεϊκή δύναμη, θεοαντίπαλη καί θεομαχόμενη. Ὑποδουλώνοντας τόν ἑαυτό τους ἐκούσια στίς ἀμαρτίες, οἱ ἄνθρωποι ἐνστερνίζονται τή δύναμη πού διαρκῶς πολεμᾷ τόν Θεό, τόν ἐχθρεύεται καί μισεῖ τόν Θεό. Μέ τόν χρόνο, αὐτή ἡ δύναμη παραλύει τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου τόσο, ὥστε ἐκείνη δέν αἰσθάνεται τόν Θεό, οὔτε κἄν ἀποδέχεται τόν Θεό καί ἀρχίζει νά ἰσχυρίζεται πῶς δέν ὑπάρχει Θεός. **Ἡ φιλαμαρτία πάντα, σέ τελευταία ἀνάλυση, ὀδηγεῖ στήν ἀθεΐα**, στήν θεομαχία: ἀρνεῖται τόν Θεό καί πολεμᾷ ὅλα τά τοῦ Θεοῦ».

Αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ κύρια αιτία τῆς ἀθεΐας: ἡ ἐπιλογή τῆς ἀμαρτίας καί ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νά ζεῖ ἱκανοποιώντας τά πάθη του, χωρίς ἔλεγχο ἀπό κανέναν, οὔτε ἀπό τήν συνείδησή του οὔτε ἀπό τόν Θεό, χωρίς νά ὑπόκειται σέ κρίση καί χωρίς τήν ὑποχρέωση νά λογοδοτεῖ καί νά δίνει ἀναφορά οὔτε σέ αὐτή τήν ζωή οὔτε στήν ἄλλη ζωή. Γι' αὐτό καί οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἐπιλέγουν ἢ τήν ἀπόλυτη ἄρνηση τοῦ Θεοῦ ἢ τήν πίστη σέ μία «ἀνώτερη δύναμη», ἄγνωστη καί ἀπρόσωπη, χωρίς παρουσία καί ρόλο στήν ζωή τους.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἄλλωστε, ἔχει ὀργανώσει μέ τέτοιο τρόπο τήν ζωή καί τήν καθημερινότητά του, ὥστε αὐτή νά εἶναι ἀσφυκτικά γεμάτη μέριμνες, δραστηριότητες, ποικίλες ἐνασχολήσεις καί περισπασμούς, πού ἀπορροφοῦν τό σύνολο τοῦ χρόνου του, **χωρίς νά ἀπομένει ἡ παραμικρή δυνατότητα ἐνασχολήσεως μέ τήν πνευματική του κατάσταση καί τήν πορεία τῆς σωτηρίας του.**

Ἔλεγε χαρακτηριστικά ὁ **Ἅγιος Παΐσιος**: «Μέ τήν πολλή δουλειά καί μέριμνα ξεχνάει κανεῖς τόν Θεό. Ὁ Πάπα Τύχων ἔλεγε ὅτι “ Ὁ Φαραῶ ἔδινε πολλή δουλειά καί πολύ φαγητό στούς Ἰσραηλίτες, γιά νά ξεχάσουν τόν Θεό”. Στήν ἐποχή μας ὁ διάβολος ἀπορρόφησε τούς ἀνθρώπους στήν ὕλη, στόν περισπασμό, δουλειά πολλή, φαί πολύ, γιά νά ξεχνοῦν τόν Θεό, καί ἔτσι νά μὴν μποροῦν -ἢ μάλλον νά μὴ θέλουν- νά ἀξιοποιήσουν τήν ἐλευθερία πού τούς δίνεται γιά τόν ἀγιασμό τῆς ψυχῆς».

Ἄς πάψουμε, λοιπόν, ἀδελφοί, νά δίνουμε προτεραιότητα στά βιοτικά εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν καί νά προκρίνουμε τά ἐπίγεια καί καθημερινά εἰς βάρος τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν καί τῆς σωτηρίας μας. Ἄς δώσουμε στόν

Χριστό περισσότερο χώρο στην καρδιά και στην ζωή μας. Ἡ ἀθεία, ἡ ἀντιθεία, ὁ ἀντιχριστιανισμός καί ἡ ἀποστασία τῶν ἡμερῶν μας δέν εἶναι παρά ἡ συνέπεια τῆς ἀπομακρύνσεώς μας ἀπό τόν Θεό. Ἄς πάψουμε νά πασχίζουμε μόνο γιά τήν καλλιέργεια τοῦ μυαλοῦ καί τῆς λογικῆς μας καί ἄς χαρίσουμε στόν Χριστό τήν καρδιά μας καθαρή καί τόν νοῦ μας καθαρό ἀπό τά πάθη, ὥστε νά ἀποκαλυφθεῖ μέσα μας ὁ Χριστός, νά Τόν γνωρίσουμε πραγματικά, νά ἐνωθοῦμε μαζί Του καί νά γευθοῦμε καί σ'αὐτή τή ζωή καί στην ἄλλη ζωή τά ἀγαθά τῆς αἰωνίου Βασιλείας Του.

Σέ αὐτές τίς τόσο δύσκολες στιγμές γιά τήν Ἐκκλησία μας καί γιά τήν Πατρίδα μας, πού πορευόμαστε μόνοι, χωρίς φίλους καί χωρίς συμμάχους, ἐν μέσῳ ἐχθρῶν καί κινδύνων, ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν, εὐχρηθεῖτε, Σεβασμιώτατε, ὅσοι παραμένουμε πιστοί σ' αὐτόν τόν εὐλογημένο καί ἁγιασμένο τόπο, νά ἐπιδείξουμε μέ ζῆλο καί θέρμη καρδιάς τήν ἔμπουνη καί ἔμπρακτη μετάνοιά μας καί τήν ἀφοσίωσή μας πρὸς τόν Κύριο μας καί Θεό μας Ἰησοῦ Χριστό. Νά πάψουμε νά παροργίζουμε τήν ἀγάπη Του καί τό ἔλεός Του μέ τίς προσωπικές μας ἀμαρτίες, ὥστε νά ἐλκύσουμε τήν χάρη Του, τό ἔλεός Του καί τήν ἰσχυρά συμμαχία Του. Ἡ ἰσχυρά αὐτή συμμαχία Του εἶναι ἡ μόνη ἐλπίδα μας καί αὐτή πού θά κρατήσῃ τίς ψυχές μας ὄρθιες, ἀλλά καί τήν πατρίδα μας ὄρθια καί ἐλεύθερη καί θά κατατροπώσῃ κάθε ἐχθρό καί πολέμιο. Ἀμήν. Γένοιτο!

(Πηγή: tameteora.gr)